

แนวทางการพัฒนาไม้ผล ของจังหวัดพัทลุง

ปี 2551

สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง

แนวทางพัฒนาไม้ผลจังหวัดพัทลุง

ปี 2551

สถานการณ์การผลิตไม้ผลของประเทศไทย

การผลิต

ประเทศไทยผลิตไม้ผลเป็นอันดับที่ 17 ของโลก (1.61 % ของผลผลิตโลก) และมีการส่งออกผลไม้เมืองร้อนไปจำหน่ายต่างประเทศมากเป็นอันดับที่ 4 ของโลก(ปริมาณ 13 % ของโลก) ผลไม้ที่ไทยผลิตและส่งออกเป็นอันดับหนึ่งของโลกก็มี คือ สับปะรด ทูเรียน และลำไย

พื้นที่ปลูก

ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกไม้ผลทั้งหมด 10 ล้านไร่ (8 % ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด) โดยมีพื้นที่ที่ให้ผลผลิตแล้ว 75 % มะม่วง มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด รองลงมาคือ ทูเรียน ถัดมาคือ ลำไย มะขามหวาน เงาะ สับปะรด และมังคุด

ผลผลิต

ผลผลิตของไม้ผลของประเทศไทยปีละ 12 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่าตามราคาที่เกษตรกรขายได้ประมาณปีละ 40,000 ล้านบาท ไม้ผลที่มีผลผลิตมากที่สุดคือ สับปะรด รองลงมาคือ มะม่วง ถัดมาคือ ลำไย ทูเรียน ส้มเขียวหวาน เงาะ ขนุน ลำไย

มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์

มูลค่าการส่งออกผลไม้สดและผลิตภัณฑ์ ประมาณ 34,215 ล้านบาท โดยมี สับปะรดมีมูลค่าส่งออกมากที่สุด รองลงมาคือ ทูเรียน ลำไย และผลไม้ประเภทส้ม

โอกาสในการแข่งขัน

- 1.ผลไม้เมืองร้อน มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีโอกาสในการขยายตลาด
- 2.เกษตรกรมีความสามารถในการผลิตมากกว่าคู่แข่งในภูมิภาคเอเชียด้วยกันเมื่อเปรียบเทียบในการผลิตผลไม้ชนิดเดียวกัน
- 3.มีโอกาสรปรับปรุงคุณภาพให้สอดคล้องกับเงื่อนไขทางการค้า

เงื่อนไขในการพัฒนา

รัฐจะต้องให้การสนับสนุนอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง

วิสัยทัศน์การพัฒนาไม้ผลของประเทศไทย

“ไทยเป็นผู้นำในการผลิตและส่งออกผลไม้เมืองร้อน เกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น “

พันธกิจ

- ส่งเสริมการผลิตและการตลาดอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
- สร้างเอกลักษณ์ไม้ผลไทยให้เป็นที่เชื่อถือ

สรุปปัญหาของผลไม้ที่สำคัญของประเทศไทย (ทุเรียน ลำไย มังคุด มะม่วง ลิ้นจี่ สับปะรด ส้มเขียวหวาน ส้มโอ มะขาม และกล้วย)

1. ด้านการผลิต

- เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นรายย่อย สวนขนาดเล็ก แตกต่างกันทั้งเงินทุน แรงงาน ความรู้ และประสิทธิภาพการผลิต
- ปัจจัยการผลิตราคาแพง
- ผลผลิตออกในช่วงเวลาเดียวกันและช่วงเวลาสั้นๆ ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิอากาศ ทำให้ปริมาณผลผลิตไม่แน่นอน (บางปีมาก – น้อย – กระจุก)
- ผลผลิตมีอายุการเก็บรักษาสั้น เน่าเสียง่าย
- คุณภาพของผลผลิตไม่สม่ำเสมอ และสัดส่วนของผลผลิตที่มีคุณภาพน้อยเมื่อเทียบกับผลผลิตทั้งหมด
- ไม่มีการใช้ระบบการผลิตที่มั่นใจว่าปลอดภัยจากสร้างเคมีตกค้าง
- โครงสร้างพื้นฐานจำกัด ไม่เพียงพอ (แหล่งน้ำ – อุตสาหกรรมแปรรูป – ห้องเย็น)

2. ด้านการตลาด

ภายในประเทศ

- ราคาที่เกษตรกรขายได้มีแนวโน้มลดลงในแต่ละปี
- ราคาไม่มีเสถียรภาพ (ต้นฤดูราคาสูง กลางฤดูราคาตกต่ำมาก)
- การจัดการระบบตลาดผลไม้ในท้องถิ่นยังไม่เหมาะสม
- การระบายผลผลิตไปยังจังหวัดต่างๆไม่รวดเร็วไม่ทั่วถึง

ภายนอกประเทศ (ส่งออก)

- ส่งออกได้น้อย
- ค่าขนส่งแพง
- มีเงื่อนไขด้านมาตรฐาน และข้อตกลงการค้าเป็นข้อจำกัดในการส่งออก

3. ด้านการแปรรูป

- ปริมาณการแปรรูปน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณของผลผลิต
- คุณภาพไม่สม่ำเสมอ
- ผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย
- ระบบการแปรรูปไม่เป็นไปตามมาตรฐานของ อ.ย.
- บรรจุภัณฑ์ไม่เหมาะสม

แนวทางดำเนินงานพัฒนาไม้ผลของกรมส่งเสริมการเกษตร

1. ส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ผลิต และถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยเน้น
 - เพิ่มปริมาณผลผลิตคุณภาพ
 - ลดต้นทุนการผลิต
 - เน้นการจัดการดินและปุ๋ยที่เหมาะสม
 - ผลิตผลไม้ที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เน้นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน และใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี
2. พัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งทั้งระดับกลุ่มผู้ผลิตและเครือข่ายของกลุ่มฯ
3. เชื่อมโยงการผลิตและการตลาด
4. ประสานร่วมดำเนินการเรื่องระบบการผลิตที่เหมาะสมและการตรวจสอบ และรับรองแหล่งผลิตตามนโยบาย food safety

สถานการณ์การผลิตไม้ผลของจังหวัดพัทลุง

จังหวัดพัทลุงพื้นที่ปลูกไม้ผล 72,022 ไร่ ไม้ผลที่เป็นพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ทูเรียน 7,069 ไร่ มังคุด 16,760 ไร่ ลองกอง 18,800 ไร่ เงาะ 9,181 ไร่ ส้มโอ 2,200 ไร่ จำปาตะ 1,022 ไร่ ลักษณะการปลูกแบบสวนหลังบ้าน ผลผลิตจะออกมากช่วงกรกฎาคม ถึงกันยายน ผลผลิตปลอดภัย จากสารพิษ ใช้เทคโนโลยีในการผลิตน้อย ผลผลิตขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติของแต่ละปี มีกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ภายใต้โครงการต่างๆ 47 กลุ่ม และมีการรวมกลุ่มขายผลผลิตน้อยและยังไม่มีมีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม ขาดการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่า

สำหรับไม้ผลที่เป็นพืชเศรษฐกิจและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาคุณภาพได้ คือทูเรียน มังคุด ลองกอง เงาะและกระท้อน ซึ่งปัจจุบันมีข้อมูลการปลูก ดังนี้

ชนิดพืช	พื้นที่ให้ผล	พื้นที่ ยังไม่ให้ผล	พื้นที่ ทั้งหมด	ผลผลิตเฉลี่ย (กก/ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)
ทูเรียน	2,071	4,998	7,069	1,386	2,870	19.81
มังคุด	11,642	5,118	16,760	1,124	13,085	12.18
ลองกอง	13,004	5,796	18,800	970	12,613	28.55
เงาะ	6,305	2,876	9,181	1,535	9,678	8.20
กระท้อน	1,662	1,367	3,029	1,081	1,797	10

สภาพปัญหาการผลิต ของไม้ผล ของจังหวัดพัทลุง

ด้านการผลิต

- พื้นที่ปลูกต่อรายค่อนข้างน้อย และมีการปลูกแบบสวนผสม ทำให้การจัดการไม่สะดวก
- ใช้เทคโนโลยีการผลิตน้อย ส่วนใหญ่ไม่มีระบบการให้น้ำที่พอเพียง ปล่อยให้ออกดอกติดผลตามธรรมชาติ ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณไม่แน่นอน
- เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างไม้ผลที่ปลูก กับสภาพภูมิอากาศของแต่ละช่วงเวลา มีการจัดการสวนที่ไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถควบคุมผลผลิตได้
- เกษตรกรบางส่วนมีความรู้ แต่ไม่นำความรู้ไปปฏิบัติในสวนได้ เนื่องจากมีกิจกรรมอื่นที่เป็นรายได้หลัก เช่น สวนยาง หรืออื่นๆ

ประเด็นที่พบว่าการปฏิบัติของเกษตรกรบางพื้นที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง

ลองกอง

- การตัดแต่งกิ่งเพื่อควบคุมทรงพุ่มให้กิ่งเป็นมุมกว้างและมีความสูงพอเหมาะ
- การตัดแต่งกิ่งเพื่อกำจัดกิ่งแห้ง กิ่งตายปลายยอดเนื่องจากเชื้อราและหนอนชอนเปลือก
- การตัดแต่งช่อดอกและตัดแต่งช่อผลเพื่อให้ได้ช่อผลมีคุณภาพ
- การจัดการดินปุ๋ยที่เหมาะสมเพื่อผลิตลองกองที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน
- การจดบันทึกการปฏิบัติงานในสวนและค่าใช้จ่ายในการจัดการสวน

มังคุด

- การจัดการเพื่อให้มังคุดมีน้ำหนักผลไม่ต่ำกว่า 70 กรัมต่อผล
- การจัดการเพื่อให้ผลผลิตไม่มีอาการเนื้อแก้วยางไหล
- การจัดการเพื่อให้มังคุดมีผิวมันไม่มีตำหนิที่เด่นชัด
- การจดบันทึกการปฏิบัติงานในสวนและค่าใช้จ่ายในการจัดการสวน

ทุเรียน

- การตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว
- การจัดการดินปุ๋ยที่เหมาะสมเพื่อผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน
- การจัดการเพื่อป้องกันโรครากเน่า
- การตัดแต่งดอก ตัดแต่งผลเพื่อให้ทุเรียนมีคุณภาพ
- การจดบันทึกการปฏิบัติงานในสวนและค่าใช้จ่ายในการจัดการสวน

กระเทียม

- การตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต
- การจัดการน้ำตั้งแต่ระยะออกดอกจนถึงเก็บเกี่ยวอย่างสม่ำเสมอ
- การควบคุมปริมาณผลต่อต้นให้มีปริมาณเหมาะสม
- การห่อผลเพื่อป้องกันการแมลงวันผลไม้และเพื่อให้สีผิวสวยงาม
- การจัดการปุ๋ยเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ
- การเก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม

การตลาด

- ราคาของผลผลิตต่ำ ทำให้ไม่จูงใจให้เกษตรกรพัฒนาคุณภาพ
- การรวมกลุ่มผู้ปลูกไม้ผลมีน้อย และกลุ่มที่มีอยู่ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลที่ชัดเจน
- การรวมกลุ่มการจำหน่ายทำได้น้อย เนื่องจากปริมาณผลผลิตมีปริมาณไม่แน่นอน

- การจำหน่ายเพื่อการส่งออกยังต้องขนส่งผลผลิตไปยังจุดรับซื้อนอกจังหวัด เนื่องจากผลผลิตมีน้อย และไม่แน่นอนผู้ซื้อไม่สามารถตั้งจุดรับซื้อในพื้นที่ได้

การแปรรูป

- การแปรรูปผลผลิตยังมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตทั้งหมด
- บรรจุภัณฑ์ของผลผลิตที่มีการแปรรูปแล้วยังไม่เด่นชัด

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาไม้ผลของจังหวัดพัทลุง

1. ส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ผลิต และถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยเน้น

- เพิ่มปริมาณผลผลิตคุณภาพ
- ลดต้นทุนการผลิต
- เน้นการจัดการดินและปุ๋ยที่เหมาะสม
- ผลิตผลไม้ที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เน้นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานและ

ใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี

2. พัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งทุกระดับ ทั้งระดับกลุ่มผู้ผลิตและเครือข่ายของกลุ่ม

ฯในระตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยมีแผนผังการสร้างเครือข่าย ดังนี้

เครือข่ายกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลจังหวัดพัทลุง

คณะกรรมการกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลระดับจังหวัด

คณะกรรมการกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลระดับอำเภอ

คณะกรรมการกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลระดับตำบล

คณะกรรมการกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลระดับกลุ่ม

3. พัฒนาศักยภาพกลุ่มผลิตไม้ผล

จัดเวทีให้สมาชิกกลุ่มวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มที่เป็นอยู่ และหาแนวทางพัฒนาในด้านการผลิต การบริหารกลุ่ม การตลาด และอื่นที่เหมาะสม เพื่อให้กลุ่มมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

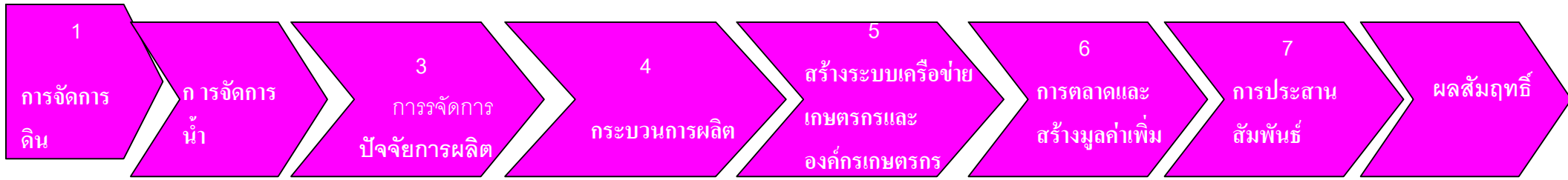
4. พัฒนาข้อมูลด้านการผลิตและการตลาด

- 4.1. จัดทำข้อมูลพื้นที่การผลิต พื้นที่ให้ผล ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน

4.2 .จัดทำข้อมูลคาดคะเนปริมาณของผลผลิตของไม้ผลที่สำคัญ ได้แก่ ทุเรียน มังคุด
ลองกอง เงาะ โดยให้มีความต่อเนื่องของข้อมูลตลอดฤดู

4 .จัดทำแนวทางพัฒนาไม้ผลโดยการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่
เกี่ยวข้อง ในรูปแบบการบูรณาการ โดยทำเป็นแผนที่สู่ความสำเร็จ (Road Map) ดังนี้

Road Map การพัฒนาไม้ผล จังหวัดพัทลุง

- 1
- กำหนดเขตการผลิตเพื่อการค้า
 - วิเคราะห์ดิน
 - การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ
 - ปรับปรุงบำรุงดิน

- 2
- แหล่งน้ำ
 - ความต้องการน้ำของพืช
 - ระบบการให้น้ำ

- 3
- สารทดแทนสารเคมี
 - พันธุ์
 - ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ
 - กองทุน

- 4
- ผลิตตามแนวทางเกษตรที่ดีเหมาะสม (GAP) และเกษตรอินทรีย์
 - วางแผนและถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยใช้ “เกษตรกร” เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร
 - สำรวจและประเมินผลผลิตเป็นระยะ ๆ
 - การตรวจวิเคราะห์สารพิษในผลผลิตและการรับรอง
 - กำหนดมาตรฐานคุณภาพ และการคัดเกรดผลผลิต

- 5
- ดำเนินงานรูปแบบองค์กรเกษตรกร
 - เชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรเกษตรกรทุกระดับ เพื่อ
 - การเรียนรู้
 - วิสาหกิจของชุมชน และธุรกิจชุมชน
 - บัญชีครัวเรือน

- 6
- สำรวจและรวบรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์
 - ประสานเชื่อมโยงพ่อค้า
 - การแปรรูปผลผลิต
 - ข้อมูลด้านการตลาด
 - พัฒนาเกษตรกรผู้นำ และอบต. ร่วมดำเนินการ
 - บรรจุกองทัพและเครื่องหมายการค้า
 - การจำหน่าย
 - วิถีตลาด

- 7
- ศูนย์ประสานการค้า
 - ศูนย์สารสนเทศ
 - ศูนย์เผยแพร่และประชาสัมพันธ์
 - ศูนย์ติดตามประเมินผลและรายงาน

- เกษตรกร ผู้ปลูกพืชผักและทำสวนไม้ผลมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้น 20%
- พื้นที่ปลูกพืชผักและไม้ผล ปลอดภัยจากสารพิษ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด

หน่วยงานหลัก (เจ้าภาพ) หน่วยงานร่วม

1 สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด

1. เกษตรจังหวัด
2. ชลประทานพัทลุง
3. ผู้แทนเกษตรกร

2 โครงการขอประสานจังหวัด

1. ทส.พัทลุง
2. อบจ.
3. อบต.

อาสาสมัครพัฒนาที่ดิน

3 สวพ.8 สงขลา

1. ศูนย์บริหารศัตรูพืช จ.สงขลา
2. สถานีพัฒนาที่ดิน
3. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตร (พันธุ์พืช เพาะเลี้ยง) จ.ตรัง

4 สนง.เกษตรจังหวัด

1. ศูนย์บริหารศัตรูพืช จ.สงขลา
2. สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด
3. สวพ.8 สงขลา
4. ศูนย์ปฏิบัติการเกษตรวิศวกรรมพัทลุง
5. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพัทลุง

5 สนง. สหกรณ์จังหวัด

1. เกษตรจังหวัด
2. สนง.ตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด
3. ศูนย์ประสานงานภาคีองค์กรเครือข่ายชุมชนจังหวัดพัทลุง
4. ประธานกลุ่มเครือข่ายพืชผักและไม้ผลจังหวัด

6 สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

1. ศูนย์ปฏิบัติการเกษตรวิศวกรรมพัทลุง
2. สนง.การค้าภายในจังหวัด
3. ทส.พัทลุง
4. ประธานชมรมสหกรณ์จังหวัดพัทลุง
5. สนง.อุตสาหกรรมจังหวัด
6. ประธานสภาวิสาหกิจชุมชนจังหวัด
7. ศูนย์ปฏิบัติการเกษตรวิศวกรรมพัทลุง
8. ประธานคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัด
9. วิทยาลัยเทคนิคพัทลุง
10. หอการค้าจังหวัดพัทลุง
11. ประธานกลุ่มเครือข่ายพืชผักและไม้ผลระดับจังหวัด
12. สนง. สหกรณ์จังหวัด

7 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

1. สนง. ประชาสัมพันธ์จังหวัด
2. สนง. จังหวัด
3. คณะทำงานประชาสัมพันธ์เกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง
4. ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

